

"DWUTYGODNIK DIECEZJALNY WILEŃSKI"

**NAUKA
OJCÓW KOŚCIOŁA WSCHODNIEGO
O WŁADZY PAPIESKIEJ**

KRAKÓW 2019

www.ultramontes.pl

Nauka Ojców Kościoła Wschodniego o władzy papieskiej

"DWUTYGODNIK DIECEZJALNY WILEŃSKI"

Teologowie starsi na Zachodzie nie zawsze należycie wyzyskiwali dzieła Ojców Kościoła Wschodniego w celu omówienia kwestii i punktów spornych. Dla nich wystarczała ta słuszna całkiem zasada, którą o. Hurter (1) wyraża w następujący sposób: *"Oriens et Occidens per saecula plura unam constituebant Ecclesiam. Atqui de unitatis Ecclesiae essentia est unitas fidei, cum fides sit Ecclesiae fundamentum. Ergo quamdiu schismate ab invicem scissi non sunt, una erat Orientis Occidentisque fides. Proinde ex consensu patrum occidentalium licet colligere praedicationem et fidem Ecclesiae orientalis, et vice versa, ideoque Ecclesiae universalis"* ("Wschód i Zachód przez wiele wieków stanowili jeden Kościół. Ale przecież z istoty jedności Kościoła wynika jedność wiary, ponieważ wiara jest podstawą Kościoła. Więc tak długo jak nie byli rozdzieleni schizmą, jedna była wiara Wschodu i Zachodu. Dlatego ze zgodnego nauczania Ojców zachodnich można poznać nauczanie i wiarę Kościoła wschodniego, i odwrotnie, a zatem nauczanie i wiarę Kościoła powszechnego" – tł. red. *U. m.*). Wystarczała więc im całkowicie nauka Ojców Zachodnich, na której opierali swoje dowodzenia o prymacie papieskim.

Późniejsze badania Ojców Kościoła Wschodniego dowiodły, że Wschód, nie mniej od Zachodu, zna i poważa głowę Kościoła powszechnego i nie mniej prawowiernie naucza o Boskim początku tego urzędu. "Biskupi greccy, powiada Włodzimierz Sołowjow, mieli poważne racje mocno się trzymać naczelnej władzy Stolicy Apostolskiej" (2); inaczej, rzecz prosta, dawno by ją odrzucili, jako przeciwną nauce i zwyczajom Kościoła powszechnego.

Ojcowie Kościoła greckiego nie tylko że się zgadzali z Ojcami Zachodu co do nauki o władzy papieskiej, lecz nadto sami wyraźnie ją potwierdzali.

Nauczali o św. Piotrze, że jest "fundamentem Kościoła", "skałą, na której Chrystus zbudował Swój Kościół", "księciem i obrońcą wszystkich innych", "naczelnym wodzem i zwierzchnikiem apostołów", "głową i księciem drugich", "kamieniem, na którym Kościół zbudowany" (Orygenes na 5 rozdz. Exodus; Euzebiusz, *Historia Ecclesiastica*, 1. 2, c. 14; Cyryl Jerozolimski, *Catecheses*, 2, n. 19; Cyryl Aleksandryjski, św. Grzegorz, św. Bazyli, *Contra Eunomium*, 1. 2).

Św. Bazyli Wielki pisze, "że Piotr dla swej doskonałości przyjął na swe barki gmach Kościoła", a w innym miejscu, że "jest uczyniony uczestnikiem mocy Chrystusowej". "Jezus rozdaje swoje dostojeństwa, nie tracąc ich Sam i zachowując je dalej. On, który jest światłością, mówi: – wy jesteście światłość świata – On jest Kapłanem, a drugich czyni kapłanami. On jest Skałą, a stwarza skałę – Piotra" (*Sermo de poenitentia*).

Tu powiedzą nam może, że słowa powyższe należy stosować do wiary. Jak długo trwać będzie wiara Piotrowa w Bóstwo Chrystusowe, tak długo trwać będzie Kościół. Przypuśćmy, że rzeczywiście była mowa o wierze; lecz wiara, nie sama przez się, lecz istnieje tylko w sercu i wyznaniu człowieka. A więc, żeby bramy piekielne nie zwyciężyły Kościoła, musi być ktoś, kto twardo i niewzruszenie strzec będzie wiary. Takim był Piotr – a obecnie, zdaniem tychże Ojców, jego następcy.

Najwyraźniej zaznaczył zwierzchniczą władzę papieża św. Jan Złotousty, w szczególniejszy sposób czczony na Wschodzie. Naukę jego pozostawiamy do następnego artykułu.

Już z tych nazw widać, że nie sposób, by kto wyraźniej nauczał o zwierzchności św. Piotra, jak to czynią Ojcowie greccy. Nie poprzestawali oni na osobistej wyższości św. Piotra, lecz uznawali zwierzchność następców jego, papieży rzymskich. Świadczyli o tym zarówno nauką, jak postępowaniem swoim.

Ojcowie Kościoła greckiego we wszystkich ważniejszych kwestiach zwracali się do Stolicy papieskiej. Tak św. Polikarp przybył do Rzymu dla porozumienia się z papieżem co do święcenia Wielkiejnocy. Św. Dionizy Aleksandryjski przedstawia papieżowi swoje zapatrywania na rzeczy, dotyczące się wiary, a Marcei około 332 r. przesłał papieżowi swoje usprawiedliwienie. Pod opiekę papieża uciekali się wszyscy Nauczyciele Kościoła wschodniego, prześladowani przez heretyckich cesarzy i patriarchów. Św. Atanazy, nieprawnie pozbawiony biskupstwa aleksandryjskiego, zwrócił się do papieża Juliusza I, który swoją powagą przywrócił mu utraconą godność. Św. Jan Złotousty, patriarcha, wygnany przez innego patriarchę Teofila, odwołuje się do papieża Innocentego I, a papież staje w jego obronie. Sam też Teofil uważał za potrzebne przesłać wyrok, deponujący św. Jana Chryzostoma do potwierdzenia papieżowi (Palladius, *De vita S. Joannis Chrysostomi dialogus*, c. 1 et 2).

Niedługo potem papież Leon Wielki przez swoich wysłańców, staje w obronie patriarchy św. Flawiana, prześladowanego przez heretyckiego patriarchę Dioskora.

Ojcowie greccy wtedy najwięcej zwracali się do papieży, gdy jakie niebezpieczeństwo zagrażało wierze. Gdy herezja Macedoniusza szarpała Kościół wschodni, św. Bazyli Wielki pisał do papieża Damazego, "że tylko jego wdanie się może odwrócić niebezpieczeństwo". A gdy papież Damazy potępił wschodnich heretyków Apolinarego, Macedoniusza i innych, św. Grzegorz z Nazjanzu, chociaż Grek, nie tylko nie szemrze na wmieszanie się papieża w sprawy Kościoła greckiego, lecz pisze, że "przez swoją zbawienną naukę spoił cały Zachód, jako przystoi mającemu pierwszeństwo nad światem" (3).

Posłuchajmy jeszcze słów Teodoretę, biskupa Cyru, pisanych do papieża Leona Wielkiego: "Jeżeli Paweł, posłaniec prawdy, narzędzie Ducha Świętego, śpieszy do wielkiego Piotra, my, prości i mali tym bardziej powinniśmy uciekać się do Twojej apostolskiej Stolicy, abyśmy uzyskali ratunek w utrapieniach dręczących Kościół (a). Gdyż dla wielu przyczyn, pierwszeństwo do Ciebie należy. Tron Twój zdobią różne przymioty, a przede wszystkim pierwszeństwo w wierze. Powinienem zatem oczekiwać wyroku Twojej apostolskiej Stolicy" (Mansi, *Collectio Conciliorum*, VI, 36).

W podobny sposób pisał do Leona Wielkiego św. Flawian, patriarcha carogrodzki, w sprawie Eutychesa: "Cała ta sprawa potrzebuje Twego najwyższego wyroku, który wszystko zdziałać może dla pokoju i

ciszy" (Mansi, *Collectio Conciliorum*, VI, 356). A cesarz Marcjan pisał: "We wszystkim, co się tyczy religii katolickiej i wiary chrześcijańskiej, uznaliśmy za stosowne zwrócić się przede wszystkim do Waszej Świątobliwości – boś Ty jest stróżem i Głową wiary Boskiej" (Mansi, *Collectio Conciliorum*, VI, 93). Św. Piotr Chryzolog pisał do Eutychesa: "W szczególności polecamy Tobie, czcigodny bracie, trzymać się z zupełną ufnością nauki papieża rzymskiego: on bowiem, jak błogosławiony apostoł Piotr, który żyje i przewodzi na swojej katedrze (tj. w osobie swoich następców) udziela prawdy szukającym jej. Co do nas... nie możemy prowadzić spraw, dotyczących się religii, bez zgody biskupa rzymskiego" (Mansi, *Collectio Conciliorum*, V, 1. 349). Ojcowie Kościoła greckiego widzieli zatem w papieżu samego apostoła Piotra i nie uważali za możliwe rozstrzygnięcie jakichkolwiek spraw dotyczących wiary bez zgody papieża. Prócz Chryzologa, w tymże duchu pisał do papieża Teodora Sergiusz, biskup cypryjski: "Twardym i niewzruszonym fundamentem wiary uczynił Chrystus tron twój apostołski, o święty Zwierzchniku! Boś ty Piotr, a na tobie, jako na podstawie wsparte są kolumny Kościoła" (Harduin, *Collectio Conciliorum*, 3. 730). Św. Teodor Studyta pisze do papieża Paschalisa: "Tobie Chrystus przykazał utwierdzać braci twoich: teraz jest czas, teraz stosowna chwila; przyjdź nam z pomocą, bo na to cię Bóg podwyższył" (Migne, *Patrologia Graeca*, 99), – a do papieża Leona III, tenże święty zwraca się z takim wezwaniem: "O Głowo wszystkich głów duchownych! O arcypasterzu Kościoła niebieskiego! wybaw nas, wyciągnij nad Kościołem prawicę twoją". W księdze zaś II list 63 do Naukracjusza tenże święty, mówiąc o Stolicy Apostolskiej, "w której Chrystus złożył klucze wiary", dodaje: "Przeciwko której (wierze tam złożonej) nie przemogły dotąd, ani nie przemogą aż do skończenia świata bramy piekła, tj. bezczelność heretycka (*ora haereticorum*), jak to obiecał Ten, który nie zawodzi", tj. Jezus Chrystus. W liście zaś do Leona Sacellariusza (l. II, ep. 129) w celu pogodzenia powaśnionych o cześć obrazów Greków taką radę daje, jeżeli nie można będzie zwołać synodu: "Należy posłać z obu stron poselstwo do biskupa rzymskiego i stamtąd oczekiwać pewności wiary".

Oto jak nauczali Ojcowie Wschodni o zwierzchnictwie Piotra i biskupów rzymskich – oto jak w swych czynnościach odnosili się ku tym ostatnim. Podaliśmy tu tylko niektóre świadectwa, pomijając niezliczoną ich ilość.

Wobec tego dziwną co najmniej się wydaje nauka teologów takiego typu, jak autorowie wszelkich broszur i katechizmów antykatolickich, że prymat papieski nie był znany Kościołowi powszechnemu. Czy nie lepiej powiedzieć, że nauczali o nim wprawdzie Ojcowie i Sobory, wierzyła weń starożytność kościelna, ale to była fałszywa nauka i fałszywa wiara – cały Kościół dawny błędził. Ale nie wiem, czy choć jednemu szermierzowi z antykatolickiej bojówki starczy na tyle odwagi, żeby obwinić nawet Kościół "na Wschodzie zasadzony" o nieprawowierność.

Artykuł z czasopisma: "Dwutygodnik Diecezjalny Wileński", Rocznik I (1910 rok), nr 20. Wilno 1910, ss. 291-293. (b)

(Pisownię i słownictwo nieznacznie uaktualniono; ilustracja od red. *Ultra montes*).

Przypisy:

(1) *Medulla Theologiae Dogmaticae*, tract. II, *de traditione*, n. 122.

(2) Россия и вселенская церковь. Краковъ 1904, na str. 401.

(3) Григор. Наз. Житъе его СПб. 1845, str. 30.

(a) Brakującą część zdania uzupełniono na podstawie tekstu łacińskiego zamieszczonego w: Joannes Dominicus Mansi, *Sacrorum Conciliorum nova, et amplissima collectio*. T. VI. Florentiae MDCCLI (1761), s. 36. (Przyp. red. *Ultra montes*).

(b) Por. 1) Ks. Jan Rosiak SI, a) [Chrystus mistyczny](#). b) [Idąc nauczajcie](#). c) [Wiara i doświadczenie religijne](#). d) [Suarez. 1548 – 1617](#). e) [Tu es Petrus](#).

2) Papież Urban VIII, Papież Benedykt XIV, [Wyznanie Wiary dla chrześcijan wschodnich \(Professio Fidei Orientalibus praescripta\)](#).

3) Ks. Ignacy Domagalski, [Papieska władza duchowna nad światem gwarantem wolności rządów i ludów](#).

4) Bp Władysław Krynicki, [Dzieje Kościoła powszechnego](#).

5) Ks. Jacek Tylka SI, [Dogmatyka katolicka](#). a) [Traktat o Kościele Chrystusowym](#). b) [O obojętności, czyli indyferentyzmie w rzeczach religii](#). c) [O własnościach religii](#).

6) Papież Pius XII, a) [Encyklika "Mystici Corporis Christi". O Mistycznym Ciele Chrystusa \(Litterae encyclicae "Mystici Corporis Christi"\)](#). b) [Encyklika "Sacra Virginitas" o Świętym Dziewictwie \(Litterae encyclicae "Sacra virginitas" de sacra virginitate\)](#).

7) a) [Mały katechizm o Nieomyślności Najwyższego Pasterza](#). b) [Mały katechizm o Syllabusie](#).

- 8) Ks. Michał Ignacy Wichert, [Nauki katechizmowe o Składzie Apostolskim, Przykazaniach Boskich i Kościelnych, o Modlitwie Pańskiej i Sakramentach.](#)
- 9) Ks. J. B. Delert, [Teologia dla użytku wiernych pragnących gruntowniejszej nauki w rzeczach zbawienia. Tom I. Teologia dogmatyczna. Tom II. Teologia moralna i liturgika.](#)
- 10) O. Jan Jakub Scheffmacher SI, [Katechizm polemiczny czyli Wykład nauk wiary chrześcijańskiej przez zwolenników Lutra, Kalwina i innych z nimi spokrewnionych, zaprzeczanych lub przekształcanych.](#)
- 11) Ks. Ludwik Kösters SI, [Kościół wiary naszej.](#)
- 12) Ks. Jan Domaszewicz, [O Kościele. Nieomyślność. Papież. Poza Kościołem nie ma zbawienia. Nieprzyjaciele Kościoła. \(De Ecclesia Christi\).](#)
- 13) Ks. Franciszek Perriot, [Poza Kościołem nie ma zbawienia.](#)
- 14) Ks. Piotr Skarga SI, a) [O świętej monarchii Kościoła Bożego i o pasterzach i owcach. Kazanie na wtórą Niedzielę po Wielkiejnocy. \(De Sancta Ecclesiae Dei Monarchia et de Pastoribus et Ovibus. Concio pro Dominica secunda post Pascha\).](#) b) [O kłakolu heretyckim i diabelskiej wolności religijnej \(De haeretica zizania et diabolica libertate religiosa\).](#) c) [O jedności Kościoła Bożego pod jednym pasterzem i o greckim i ruskim od tej jedności odstąpieniu, oraz Synod Brzeski i Obrona Synodu Brzeskiego.](#)
- 15) Sac. Albertus Nègre, Sacrae Theologiae Doctor, [Cursus Theologiae Dogmaticae. De Romani Pontificis infallibili magisterio.](#)
- 16) Ks. Walenty Gadowski, [Nauka Kościoła. Wybór orzeczeń dogmatycznych Kościoła katolickiego i jego praw kanonicznych.](#)
- 17) P. Dominicus Palmieri SI, [Tractatus de Romano Pontifice cum Prolegomeno de Ecclesia. Thesis. Inter auctoritatem religiosam, quae propria est Romani Pontificis et potestatem politicam christiani Principis ea exsistit ex ipsis rerum naturis habitudo, ut haec sit illi ne dum negative sed et positive subordinata, licet indirecte.](#)

(Przyp. red. *Ultra montes*).

([HTM](#))

© *Ultra montes* (www.ultramontes.pl)

Cracovia MMXIX, Kraków 2019